

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง (2542). **พอยู่ พอกิน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขานุการกรมฯ.
- กรมพัฒนาชุมชน. (2547). **ระบบและวิธีการทำงานพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: แอล ที เฟลส.
- คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, สำนักงานเลขานุการ. (2548). **พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548**. กรุงเทพมหานคร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ฉัตรนภา พรหมมา. (2548). “การพัฒนาเครือข่ายระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างครบวงจรภายใต้ นโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของกลุ่ม 6 จังหวัดภาคเหนือ” .วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ .
ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 ก.พ.- ก.ค.2548 หน้า 79-86
- ประเวศ วะสี:(2547). **การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง**. กรุงเทพฯ : กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ประเวศ วะสี. (2541). **ประชาสังคม: ทรรศนะนักคิดในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- _____. (2542). **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคมแนวทางฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม**.
กรุงเทพฯ:
หมอชาวบ้าน.
- ปริญญช พินุลสรวุฑ. (2550). “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา”. วารสารวิชาการ.
10(4): 2-4.
- _____. (2549). “เดินตามรอยเท้าพ่อ--เศรษฐกิจพอเพียง” เอกสารการอภิปรายทาง
วิชาการ **นันทบุรี : ฝ่ายบริการเผยแพร่ทางไกล สำนักการศึกษาต่อเนื่อง**
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2548). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้**. การขับเคลื่อน
เศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. ถ่ายเอกสาร.
- . (2549) เศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม
2549, จาก <http://www.sufficiency.economy.org>
- พรรณี แผงกุล. (2546). **การศึกษาความต้องการการพัฒนาผลิตภัณฑ์หมู่บ้านและชุมชนเมือง
ของประชาชนจังหวัดสมุทรปราการ**. กรุงเทพมหานคร :มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- พระธรรมปิฎก. (2542). **มองอเมริกาแก้ปัญหาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ :
โอ.เอ. พรินติ้ง เฮาส์.
- มนูญ สอนเกิด “เศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน” http://cddweb.cdd.go.th/cdregion03/cdr03/EC_visa.htm

วิจิต นันทสุวรรณ. (2549). **ขบวนการชุมชนใหม่ : การพัฒนาแบบแผนใหม่ทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน.** กรุงเทพฯ : สถาบันทรัพยากรชุมชน.

สมคิด พรหมจ้อย และคณะ .(2543). **การเขียนโครงการวิจัย : หลักการและแนวปฏิบัติ .** นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

_____. (2544). **เทคนิคการประเมินโครงการ.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2548).

เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10.** กรุงเทพฯ : วิ เจ พีрінดี้ง.

สุเมธ ดันติเวชกุล (2543) . **ใต้เบื้องพระยุคลบาท.** กรุงเทพฯ ฯ สำนักพิมพ์มติชน.

_____. (2542). **บทบรรยาย เรื่อง “มิติใหม่ในการพัฒนาชุมชน”** 12 พ.ย. 2542

ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. นครนายก

เสรี พงศ์พิศ (2548). “วิสาหกิจชุมชน ทิศทางใหม่ของการพัฒนา” **อุตสาหกรรมสาร.** 4 : 24-26 (กรกฎาคม – สิงหาคม 2548)

_____. (2547). **100 ร้อยคำที่ควรรู้.** กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์.

_____. (2549). **เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนายั่งยืน.** กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์.

อภิชัย พันธเสน .(2542). **เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์.** กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.

_____. (2549). **สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อำพน กิตติอำพน. (2550). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550

อำพล เสนาณรงค์. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตร “ทฤษฎีใหม่”** กสิกร 80, 6 (พ.ย.-ธ.ค. 2550) 76 - 79

อำพล เสนาณรงค์. (2542). **ประมวลบทความทางวิชาการเกษตรปี 2538-2541 : เอกสารวิชาการ.** กรุงเทพฯ : กรมวิชาการเกษตร.

http://cddweb.cdd.go.th/cdregion03/cdr03/EC_visa.htm)

<http://library.dip.go.th/multim5/edoc/14014.doc>)

www.cdswtu.com

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสอบถามโครงการวิจัย การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

สถานภาพในการเข้าร่วมโครงการ

- () ข้าราชการ/พนักงาน/เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ
() สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเชื่อว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างพลังมนุษย์และพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ					
2. ช่วยระดมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กรต่างๆ					
3. ช่วยในการพัฒนาคน ให้พออยู่พอกิน อยู่ดี มีสุข					
4. ช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข ไม่เอารัดเอาเปรียบ แบ่งปัน มีความเมตตา					
5. ช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยไม่ทำลาย เห็นคุณค่าการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
6. ช่วยให้มนุษย์อยู่อย่างมีรากฐานทางวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติ ศิลปะ ภูมิปัญญา ค่านิยม และเอกลักษณ์					

แบบสอบถามโครงการวิจัย การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
 ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของแนวเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับท่าน

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					ระดับการนำไปประยุกต์ใช้				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาในด้านคุณลักษณะ - ความพอประมาณ - ความมีเหตุผล - การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตน										
2	ความรู้เกี่ยวกับเงื่อนไข - เงื่อนไขความรู้ - เงื่อนไขคุณธรรม										
3	การนำหลักปรัชญาไปใช้ในการทำงาน - การนำหลักปรัชญาไปใช้ในการดำเนินงาน - การนำหลักปรัชญาไปใช้ในการดำเนินชีวิต										
4	การพึ่งตนเอง เป็นขั้นตอน รอบคอบ ระมัดระวัง										
5	มีความพอดี พอเหมาะ พอควร สมเหตุผล พร้อมกับการเปลี่ยนแปลง										

สถานภาพในการเข้าร่วมโครงการ () ข้าราชการ/พนักงาน/เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ () สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน						
	กลุ่มแม่บ้าน แหลมฟ้าผ่า	กลุ่มแม่บ้านคลอง พระราม	กลุ่มแม่บ้านคลอง สวน	คลองยายหลี	ตู้สร้างตุ้ม	กลุ่มแม่บ้านคลอง สวนพัฒนา	กลุ่มพัฒนาอาชีพ บ้านนาเกลือหมู่ 2
1. ด้านการลดรายจ่าย							
1.1 ครั้วเรือ้นทำสวน							
1.2 ครั้วเรือ้นปลดดอกบายมุข							
2. ด้านการเพิ่มรายได้							
2.1 ครั้วเรือ้นมีอาชีพเสริม							
2.2 ครั้วเรือ้นใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม							
3. ด้านการประหยัด							
3.1 ครั้วเรือ้นมีการออมทรัพย์							
3.2 ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์, มีการเชื่อมโยงเครือข่าย							
4. ด้านการเรียนรู้							
4.1 ชุมชนมีการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น							
4.2 ชุมชนมีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน							
5. ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน							
5.1 ชุมชนใช้วัสดุที่ยั่งยืนในการประกอบอาชีพ							
5.2 ชุมชนปลูกต้นไม้ร่มรื่น เป็นหมู่บ้านอยู่ดี							
6. ด้านเอื้ออาทรต่อกัน							
6.1 ชุมชนมีการดูแลช่วยเหลือคนจน คนด้อยโอกาส และคนประสบปัญหา							
6.2 ชุมชน "รู้จักสามัคคี"							

ภาคผนวก ข

ข้อมูลเกี่ยวกับบ้านจำรุง

บ้านจำรุง ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ภาคตะวันออกของประเทศไทย ด้วยสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนเน้นการพึ่งพาตนเอง จนเป็นที่ยอมรับและเป็นตัวอย่างที่ดี มีผู้มาศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดทั้งปี หมู่บ้านจำรุงส่งเสริมให้ประชาชน ได้นำผักพื้นบ้านมารับประทาน อาทิ ดอกอัญชัน ยอดมะระ ขมิ้นชัน ชะอม ใบชะพลู ใบบัวบก ยอดเสม็ดแดง ฯลฯ ใช้ประกอบเป็นอาหารหลัก รวมถึงชวนเชิญนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเป็นลูกค้าของร้านส้มตำจำรุงได้บริโภคผักพื้นบ้านเหล่านี้ จนกระทั่งได้เป็นสัญลักษณ์ของชุมชน ที่นักท่องเที่ยวรู้จักและคุ้นเคย

กลุ่มผู้สูงอายุบ้านจำรุงเป็นตัว อย่างของการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์คุณภาพมากมาย อาทิ ผลิตข้าวซ้อมมือบรรจุถุงจำหน่ายในร้านค้าของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี โดยมีโรงสีข้าวชุมชนเองมีการผลิตข้าวซ้อมมืออย่างต่อเนื่อง และนำเศษแกลบรำส่งให้กับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ทำปุ๋ยชีวภาพ และนำปลายข้าวขายให้กับกลุ่มผู้เลี้ยงตะพาบน้ำ

นอกจากนี้บ้านจำรุงยังก่อตั้งกลุ่มธนาคารขยะ ผู้คนในชุมชนได้เห็นคุณค่าของเศษของที่เหลือใช้ แม้แต่ขยะมีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มธนาคารขยะและสิ่งแวดล้อม รับซื้อขยะทุกประเภทมีการคัดแยกขยะแต่ละประเภท สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ทำให้เด็ก เยาวชนได้รับรู้ถึงขยะสิ่งของเหลือใช้ ปลูกฝังค่านิยม ทัศนคติในการรักษาสีสิ่งแวดล้อม

เมื่อมีคนมาศึกษาดูงาน กลุ่ม ผู้ใช้น้ำจะรวมตัวกันทำอาหารเลี้ยง รับรอง โดยใช้ผักพื้นบ้านเป็นอาหารหลัก ให้รับประทาน รายได้นำไปเป็นกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน นอกจากนี้บ้านจำรุงยังมีการบริการที่พักชุมชนโฮมสเตย์ ให้กับนักท่องเที่ยว ผู้สนใจในวิถีชีวิตที่เน้นการพึ่งพาตนเอง ได้มาสัมผัสและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ทั้งนี้การบริหารจัดการชุมชน โดยมีแกนนำที่มีศักยภาพ สามารถพัฒนาสังคมชุมชนที่พร้อมต่อการเรียนรู้ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสาน กับเทคโนโลยีใหม่ ๆ นำมาปรับใช้ในปี 2548 ได้นำชุมชนเครือข่ายชุมชน ผู้นำชุมชน เข้าสู่โครงการมาตรฐานชุมชน (มชช.) และสามารถผ่านการประเมินจากคณะกรรมการ ติดตามประเมินผล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด เป็นจุดนำร่องต้นแบบ เผยแพร่ แนะนำชุมชนอื่น ๆ เพื่อเข้าสู่การประเมินมาตรฐานชุมชนในปีต่อ ๆ ไป

ชาติชาย เหลืองเจริญ ผู้ใหญ่บ้านบ้านจำรุงเข้ามารับหน้าที่นี้ตั้งแต่ปี 2547-2552 เล่าให้ฟังถึงรูปแบบการจัดการชุมชนจนได้รับเลือกให้เป็นชุมชนนำร่องว่า การทำหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวนี้ ไม่ได้มุ่งหวังเรื่องเงิน แต่มุ่งหวังเรื่องการเรียนรู้ ปัญหาคือ ชุมชนอ่อนแอเพราะขาดความรู้ ถ้าเราแบ่งคนเป็น 3 ฐาน ฐานที่ 1 คือคนระดับมันสมอง จะไหลออก ไม่อยู่ในชุมชน ผู้ที่เรียนหนังสือจนสำเร็จการศึกษา

มักไม่กลับไปบ้านเกิด ทำให้ชุมชนอ่อนแอไปเรื่อย ๆ ต้องหาทางให้คนกลุ่มนี้กลับมา ซึ่งยากเพราะแต่ละคนมีภารกิจหน้าที่ต้องดูแลครอบครัว

เพราะฉะนั้นจึงต้องทำให้คนกลุ่มที่ 2 และ 3 ที่อยู่ในพื้นที่ให้เก่งให้ได้ กลุ่มที่ 3 คือฐานล่างที่สุด เพราะมีการเรียนรู้ช้า ต้องใช้เวลาในการพูดคุย หรือทำงานมากกว่ามาตรฐานคนปกติ 3 เท่า จึงจะสามารถขยับตัวขึ้นมาเป็นคนกลุ่มที่ 2 ได้ และทำให้คนกลุ่มที่ 2 พัฒนาเป็นคนกลุ่มที่ 1 แต่ก็อยากให้คนกลุ่มที่ 1 ที่เคยออกจากพื้นที่ กลับมาเยี่ยมเยียนบ้าน เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนในพื้นที่แค่นั้นก็เพียงพอแล้ว

“อีก 10 ปีข้างหน้าหมู่บ้านนี้จะมียอดประกอบทุกอย่างพร้อม เราต้องการเด็กที่เก่งเรื่องการเงินสักคนหนึ่งมาบริหารจัดการเรื่องธนาคาร อยากได้ผู้จัดการมินิมาร์ทสักคนหนึ่งมาบริหาร เงินเดือนเพียง 7-8 พันบาทก็อยู่ได้ อยากได้วิศวกรโรงงานสักคนหนึ่ง กินเงินเดือนสักหมื่นมาอยู่ที่โรงงาน สิ่งเหล่านี้ได้วางแผนไว้แล้ว แต่ต้องใช้เวลาต่อไป เพราะเป็นงานพัฒนาคน สร้างคนรุ่นใหม่จากชุมชน ส่งเสริมการศึกษาซึ่งได้มีการวางแผนกันไว้แล้วว่าคนไหนจะไปอยู่จุดไหน” ผู้นำชุมชนบอกถึงทิศทางการพัฒนาชุมชน

วันนี้เราต้องให้ความสำคัญกับชุมชนฐานล่างให้มากขึ้น ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้มากกว่าผลลัพธ์ ควรมีความรู้ที่ทั่วประเทศไทย เพราะศูนย์การเรียนรู้มีค่า เราจึงเปิดมหาวิทยาลัยที่สอนหลายสิ่งหลายอย่าง อย่างเช่น วิชาสัมตำก็สอนให้ฟรี ถ้าเขากลับไปปลูกมะละกอสัก 5 ต้นก็คุ้มแล้ว สอนทุกอย่างที่อยากรู้ สามารถนำไปประกอบอาชีพได้โดยไม่ต้องพึ่งพาใครอีก

“ยายทำสวนปลูกหลายอย่าง เช่น ทุเรียน เงาะ ลองกอง มะปราง ส้มโอ กระท้อน เป็นไร่นาสวนผสม ใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและสารเคมี แต่ตอนนี้ไม่ได้ใช้แล้ว ใช้ปุ๋ยหมักสบายใจกว่า ทำเกษตรแบบพอเพียง ถ้าเรารู้จักพอก็รวยแล้วทุกวันนี้ต้นทุนการผลิตลดลงมาก จากที่เคยเป็นหนี้ก็มีเงินเหลือฝากธนาคารมากขึ้น อาทิตย์ละ 500 บาท แค่นี้ก็พอใจแล้ว” ยายอุทัย รัตนพงศ์ ประธานกลุ่มเกษตรกรพื้นบ้านบอกเล่า

ปัจจุบันบ้านจำรุงมีทุนทางสังคม ที่ได้จากการเรียนรู้เรื่องของการพึ่งพาตนเองมากกว่า 20 ปี เต็ม มีกลุ่มกิจกรรมมากกว่า 20 กลุ่ม มีประสบการณ์ต่าง ๆ มีบุคลากรที่มีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มุ่งองค์ความรู้ในตัวเอง มีภูมิปัญญาท้องถิ่น มีประเพณีวัฒนธรรม และมีสื่อทางเลือกในการสื่อสารของตนเอง....เป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่น่าชื่นชม.easylife2.wordpress.com/.../

“บ้านจำรุง” เป็นชุมชนเกษตรกรรมทำสวนผลไม้ และปลูกยางกันมาก ชุมชนมีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอยู่ที่ “การฟื้นฟูพยากร คน ดิน น้ำ ป่า” โดยทุกเรื่องสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ทั้งหมด 24 กลุ่ม/องค์กรชุมชนมีเป้าหมายเดียวกัน ไม่ว่าจะกลุ่มนั้นๆ จะเริ่มต้น ดำเนินกิจกรรมอะไรกับคนกลุ่มใดในชุมชน แต่ก็จะมีการขยายแนวคิด ขยายกิจกรรมเพื่อมุ่งตอบสนองเป้าหมายนี้ นอกเหนือจากการคิดและทำกันเองในหมู่บ้านแล้ว ยังมีการเชื่อมโยงเครือข่ายในตำบลอีกด้วย โดยมีบ้านจำรุง เป็นพี่เลี้ยง

การฟื้นคน สร้างกลุ่มให้มีชีวิต

การพัฒนาทางความคิดให้กับแกนนำ และคนในชุมชน ต้องการที่จะเห็นคนบ้านจำรุงกลับมา มีความคิดแบบพึ่งตนเอง ยึดหลักความพอเพียง ไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือแบ่งปันกันแบบเดิมที่เคยเป็นมา แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องกลับไปใช้ชีวิตวิถีแบบเดิมเช่นในอดีตทั้งหมด เน้นที่ฐานคิดของคนเป็นสำคัญ เนื่องจากปัจจุบันสภาพวิถีชีวิตของคนในชุมชนต่างตนต่างอยู่มากขึ้น กลัวว่าจะเกิดการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปแบบนั้น จึงกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มกัน

“กลุ่มที่เข้มแข็ง” คุได้ง่ายๆ จาก

1. การมีกิจกรรมทำร่วมกันอย่างต่อเนื่อง “กลุ่มมีชีวิต เคลื่อนไปได้เอง ถึงไม่มีพี่เลี้ยง กลุ่มเขาก็ทำไปได้ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุทำกิจกรรมของเขาเอง กลุ่มวิทยุชุมชนก็มีการออกอากาศเสียงตามสายทุกวัน กลุ่มออมทรัพย์ก็มีการออมต่อเนื่อง
2. การทำกิจกรรมเรื่องหนึ่งแล้วขยายไปสู่อีกเรื่องหนึ่งได้ โดยมีแกนนำ กลุ่มคนเล็กๆ จากกลุ่มใหญ่ที่แตกตัวมาทำกิจกรรมใหม่ๆ เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำมีคนสนใจ 4-5 คน ทำธนาคารขยะชุมชน ต่อมาไม่นานก็เพิ่มสมาชิกเป็น 100 กว่าคน
3. มีกติกาบ่อย แต่สามารถควบคุมดูแลกันได้ตามจารีตการอยู่ร่วมกันของชุมชน ใช้คุณธรรมจริยธรรมกำกับ บ้านจำรุงจึงไม่มีระเบียบของกลุ่ม มีแต่แนวคิดปฏิบัติ ทำอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติวิถีชีวิตของชาวบ้าน เช่น สมาชิกที่เก็บขยะคิดว่า “ถึงไม่มีใครทำ แต่ฉันทำทุกวัน” ถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อส่วนร่วมที่อยู่ในชีวิตประจำวัน

แกนนำเข้มแข็ง “พวกหัวไว ใจสู้”

แกนนำจำเป็นจะต้องมีความแข็งแรงทางความคิด มีใจคิดทำเพื่อส่วนร่วม เสียสละประโยชน์ส่วนตน เป็นพวกกล้าคิด กล้าทำ เริ่มจากความถนัด ความสนใจทำเรื่องใกล้ตัว

แล้วก็จะเกิดการขยายกลุ่มใหญ่ขึ้นมาเอง มีคนมาร่วมทำเพิ่มขึ้น แกนนำจำเป็นจะต้องมีเป็นคนที่มีสื่อสารดี ประสานส่งต่อข้อความข่าวสารถึงกันได้ตลอด หากทั้ง 9 หมู่บ้านมีแกนนำพวกหัวไว ใจสู้สัก 10 คน รวม 90 คน คนทั้งตำบลก็สามารถจะพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นอย่างเต็มที่

ปัจจุบันแกนนำแต่ละคนมีใจ และระดับความสามารถ ความพร้อมในการทำงานไม่เท่ากัน จึงอยู่ที่การบริหารทีมของตำบลให้สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันการบอกว่า “อบต.เข้มแข็ง” ไม่ได้หมายความว่า สมาชิก อบต. ทุกหมู่บ้านจะเข้มแข็ง และ “ตำบลเข้มแข็ง” ก็ไม่ได้หมายความว่า ทุกหมู่บ้านจะเข้มแข็ง แต่สิ่งที่สำคัญคือ การสร้างเครือข่ายให้คนกลุ่ม ชุมชนที่เข้มแข็งสามารถหนุนช่วยกลุ่มที่อ่อนแออยู่ได้ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติจริง

เวทีสภาองค์กรชุมชน

เหตุที่กล่าวถึงแกนนำ และกลุ่มนี้ จะนำมาสู่ “สภาองค์กรชุมชนบ้านจำรุง” พื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มในชุมชน หรือจะเรียกว่า เวทีประชุมประจำเดือน ที่ทุกกลุ่มจะเข้ามารายงานสถานการณ์ความคืบหน้าว่ามีการดำเนินงานในช่วงเดือนที่ผ่านมา ทำเรื่องอะไรไปถึงไหน อย่างไรบ้าง เพื่อเป็นการติดตามหนุนเสริมกัน นอกจากนี้ในแต่ละครั้งจะหยิบยกนำประเด็นปัญหาของชุมชนมาวิเคราะห์ พร้อมหาทางแก้ไขร่วมกัน ชาวบ้านทุกคนจะรับทราบข่าวสารการประชุม หากในวันประชุมมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเขาก็จะมาเข้าร่วมประชุม หากมีกรณีพิพาทขัดแย้งกันในชุมชน สภาก็จะเชิญทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาเจรจาตกลงร่วมกันในเวทีกลางนี้ โดยเปิดโอกาสให้แต่ละฝ่ายได้นำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงของตนเอง ที่ผ่านมาก็มีการขัดแย้งกันทางความคิดเกิดขึ้น แต่ไม่ได้ทำให้ชุมชนเกิดความแตกแยก ทุกคนจะยอมรับข้อตกลงร่วมกัน เนื่องจากรากฐานความสัมพันธ์ของชุมชนเป็นเครือญาติ เป็นเพื่อนพ้องน้องพี่กัน

องค์ประกอบของสภาองค์กรชุมชน

สภาองค์กรชุมชนบ้านจำรุงมาจาก 24 กลุ่ม/องค์กรชุมชน ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีกลุ่มหลักๆ ที่ดำเนินกิจกรรมมายาวนาน และขยายผลสมาชิก กิจกรรมให้เติบโตขึ้นเพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของชุมชน ดังนี้

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นกลุ่มแรกที่เกิดขึ้น โดยเจ้าหน้าที่เกษตรเข้ามาส่งเสริม มีสมาชิกแม่บ้านรุ่นเก่า จนถึงปัจจุบัน (อายุ 40-70 ปี) 20 คน มาทำกิจกรรมร่วมกันแรกๆ ทำการปลูกถั่ว ทำทุเรียนทอด เพราะมีทุเรียนมาก โดยไปศึกษาดูงานที่ จ.จันทบุรี และกลับมาทำเป็นแห่งแรกๆ ของ จ.ระยอง เมื่อก่อนรวมกลุ่มกันทำทุเรียนทอด บางฤดูกาลผลไม่ ถึงช่วงไม่มีทุเรียน ก็ไม่ได้มาทำร่วมกันตลอด ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นต่างคนต่างทำต่างขายเอง บางบ้านก็ยังทำขายอยู่ ส่วนบางบ้านก็ไม่ได้ทำแล้ว ปัจจุบันกลุ่มแม่บ้าน ได้หันมาทำน้ำยาล้างจานแชมพู จากข้อมูลบัญชีครัวเรือนจะเห็นรายจ่ายของพวกนี้ จึงเห็นว่าเราสามารถทำใช้เองได้เช่นกัน และขายด้วย เงินกำไรที่ได้ จะนำเข้ากองทุนกลุ่ม มีเงินหมุนเวียนประมาณ 150,000 บาท สมาชิกจะได้ทั้งผลิตภัณฑ์ไปใช้ และสามารถได้กู้เงินคนละไม่เกิน

10,000 บาท คิดดอกเบี้ยปีละ 1 บาท ทางกลุ่มจะต้องรับผิดชอบบริหารจัดการตนเองให้ได้ เพราะเงินก้อนนี้จะเอาไปทำอะไรก็ได้ แต่สิ้นปีต้องใช้คืน ซึ่งไม่มีใครทำผิดกฎระเบียบ ใช้น้ำกันทุกคน หากไม่เช่นนั้นจะถูกเพื่อนบ้านประณาม เพราะเป็นเครือญาติกัน รู้จักกันหมดทุกคน

กลุ่มสตรีอาสาหมู่บ้าน แรกแยกออกมาจากกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งกรมพัฒนาชุมชนให้การสนับสนุน จัดตั้งกลุ่มมาได้ 10 ปีแล้ว (ปี 2537) มีสมาชิก 76 คน รวมกลุ่มกันทำกะปิ น้ำปลา เป็นอาชีพเสริม โดยอาชีพหลักทำสวน ทำยาง ก็ยังทำอยู่เป็นรายได้หลัก วัตถุประสงค์ในการผลิตจำพวกเคย ปลาเล็กปลาน้อย มีทั้งจากคนในชุมชนไปหามา และซื้อจากบ้านถนนกระเพา อยู่ชายฝั่งทะเล อย่างฤดูกาลที่มีเคย ชาวบ้านก็จะออกประมงไปหาไปมา ทำแปรรูปอาหาร กะปินั้นทำอยู่บ้าง แต่น้ำปลาทำตลอด กิจกรรมนี้ยังได้ไปเชื่อมโยงกับกลุ่มสตรีอาสา ระดับตำบล ที่ทำเหมือนกัน แต่เป็นธุรกิจที่ใหญ่กว่าเป็น “หนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล” ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงไปลงหุ้น และรับจ้างทำที่ตำบลมากกว่า ทางกลุ่มในหมู่บ้านจึงมีทุนน้อย ประมาณ 20,000 บาท ชาวบ้านต้องทำกันเองทุกกรรมวิธี แต่ก็ขายดี ขายทั้งในและนอกชุมชน ไม่ต้องไปหาตลาด ก็มีคนมาซื้อหมด ชาวบ้านจำรุ่ง จึงได้กินน้ำปลา “น้ำหนึ่ง” (หัวน้ำปลา) ที่มีคุณภาพดีจากชุมชนเอง

“ร้านค้าชุมชน” เป็นกลุ่มก่อตั้งขึ้น ในปี 2529-2530 เนื่องจากสาธารณสุขมีโครงการกองทุน ายสนับสนุนหมู่บ้านต่างๆ ทางชุมชนจึงเข้าร่วมทำด้วย โดยมีคุณหมอบานเย็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในหมู่บ้านประสานให้ เพื่อนางประมาณมาทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน ไม่ต้องไปเรียกรักกันแต่ครั้งอย่างที่เคยทำมา เกิดเป็นกองทุนยา และกองทุนร้านค้าไปด้วยกัน นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์สาธารณสุขมูลฐานอีกด้วย ช่วงเริ่มต้นชาวบ้านได้ไปศึกษาดูงาน และเตรียมคนให้พร้อม มีการประชุมลงมติร่วมกันที่จะทำร้านค้าชุมชน โดยไปกู้ยืมจากโครงการนี้มา 30,000 บาท และสมาชิกลงหุ้นคนละ 50 บาท มาลงทุนค้าขาย ที่ตั้งร้านค้าเดิม มีชาวบ้านบริจาคพื้นที่ให้ แต่เมื่อย้ายแล้วก็ให้ตัวอาคารกับเจ้าของที่ดินไป ช่วงปีแรกสมาชิกจะผลัดเปลี่ยนเวรกันขาย แต่วิธีการนี้ไม่ดี มีคนมาทำบ้างไม่มาบ้าง คุมบัญชี และสินค้าไม่ได้ จึงเปลี่ยนมาเป็นจ้างคนขายตลอด เพื่อสะดวกในการบริหารจัดการ ได้รับค่าจ้างเดือนละ 3,800 บาท ซึ่งปัจจุบันจะปรับมาเป็น 4,500 บาท ส่วนคณะกรรมการสหกรณ์ร้านค้า จะเปลี่ยนทุกปี ส่วนใหญ่จะได้คณะกรรมการคนเดิมมาทำงานต่อ เพราะมีความน่าเชื่อถือ โปร่งใส ไว้วางใจได้

ร้านค้าชุมชน เป็นกิจกรรมที่เติบโตขึ้น มีผลกำไรให้สมาชิก และชุมชน ต่อมาจึงขยายร้านค้ามาอยู่ที่ใหม่ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก SIF ที่แห่งนี้จึงเป็นทั้งร้านค้า และศูนย์รวมที่ทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ทั้งศูนย์วิทยุชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมเปตอง ฯลฯ จากร้านค้าชุมชน จึงเปลี่ยนเป็น “กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน” ขึ้น เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนได้มากขึ้น โดยผลกำไรร้านค้า จะแบ่งเป็น 30% เข้างบบพัฒนากองทุนหมู่บ้าน และอีก 70% นำมาปันผลให้สมาชิกที่ถือหุ้น รวมเงินเฉลี่ยคืนสมาชิก 1% ร้านค้าชุมชน จึงถือเป็นพี่เลี้ยงของกลุ่มต่างๆ เช่น วิทยุชุมชน ไม่ต้องเสียค่าเช่าที่ ค่าน้ำ ค่าไฟ เพราะใช้ที่ร่วมกัน เป็นการประหยัดต้นทุนการผลิตได้มาก

กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน เป็นแหล่งทุนของชุมชน ไม่ว่าจะทำกิจกรรมอะไร ก็ต้องใช้เงินทุนนี้ ซึ่งมุ่งเน้นการนำเงินไปสร้างสาธารณะประโยชน์อย่างเดียว เช่น ซ่อมถนน ซ่อมไฟฟ้า ทำเสียงตามสาย จัดงานประเพณี ฯลฯ เหลือเงินทุนประมาณ 20,000 บาท

ชมรมอินทรีโชติ เป็นที่รวมกลุ่ม “แกนนำรุ่นใหม่” คนทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์เหตุที่ใช้ชื่อนี้ เพราะลูกหลานในชุมชนทุกวัน ต่างเป็นศิษย์โรงเรียนบ้านจำรุง (หรือ “อินทรีโชติ”) สมาชิกชมรมส่วนใหญ่จะเป็นรุ่นพ่อรุ่นแม่ เริ่มแรกมีสมาชิก 20 คน จนถึงปัจจุบันเป็น 100 กว่าคน โดยแต่ละครอบครัวจะส่งตัวแทนมาเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม มีการทำงานแบ่งเป็น 5 กลุ่มย่อย มีการออมเงินร่วมกัน รวมแล้ว 40,000 กว่าบาท เพื่อนำไปใช้ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น งานบุญ งานประจำปี อย่างเวลา มีงานศพ ซึ่งเป็นเครือญาติกันอยู่แล้ว ก็จะแบ่งกลุ่มกันไปช่วยงานตามแต่ละวัน มีเวรกลุ่มรับผิดชอบ ทำด้วยใจอาสา ช่วยทั้งเงิน ช่วยทั้งแรง ซึ่งสมาชิกความสามารถที่หลากหลาย มีทั้งคนที่เป็นช่างไฟ คนทำอาหาร คนทำงานประดิษฐ์ ตกแต่ง ดอกไม้จัดงาน ฯลฯ ซึ่งจะเห็นว่า บ้านจำรุง มี “สวัสดิการชุมชน ด้านแรงงาน” เป็นพลังสำคัญในการทำงานต่างๆ

จากการหากิจกรรมมาทำร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ในประเพณีสงกรานต์ กีฬาเปตอง เป็นกิจกรรมสำคัญที่ทำให้คนทุกรุ่นมารวมตัวรวมใจกัน เป็นทั้งคนเล่น คนเชียร์สนามเปตอง จึงเป็นพบปะพูดคุยกัน จนเกิดเป็น “ชมรมเปตอง” ขึ้น ที่มีการหมุนเวียนไปแข่งขันกับหมู่บ้านต่างๆ ในหลายจังหวัด ภาคตะวันออก จน “บ้านจำรุง” ได้รับรางวัล และมีชื่อเสียงระดับชาติ เข้าร่วมเป็นสมาชิกอยู่ในสหพันธ์กีฬาเปตองแห่งประเทศไทย ทำให้มีกิจกรรมการแข่งขันไปเชื่อมสัมพันธ์กับคนจากที่ต่างๆ มากมาย ชุมชนจึงได้ต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองอยู่เสมอ นอกจากนี้ทางโรงเรียนก็ได้บรรจุกีฬาเปตอง ซึ่งถือเป็นกีฬาท้องถิ่น เข้าไปในหลักสูตรการศึกษา โดยให้แกนนำชมรม ไปสอนวิชานี้ให้ลูกหลานในชุมชนเอง

กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นอีกกลุ่มหนึ่งกลุ่มกิจกรรมที่ต่อยอดมาจาก ร้านค้าชุมชน ในช่วงที่ได้งบประมาณจาก SIF มีการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขึ้นปัจจุบันมีสมาชิก 84 คน ช่วงอายุ 50-60 ปี ขึ้นไป บางกิจกรรมที่ทำเช่น ข้าวซ้อมมือ ต้องใช้ทั้งแรงงาน และกำลังคนด้วย หากมีแต่กำลังกายทางหนึ่ง ซึ่งชาวบ้านไม่ชอบใช้เครื่องออกกำลังกายที่สาธารณสุขจัดมาให้ แต่ถ้าทำข้าวซ้อมมือมาก สมาชิกคนสูงอายุ จะเหนื่อยมาก จึงทำกิจกรรมกันแต่พอดี ให้สุขภาพแข็งแรง ได้พบปะพูดคุย มีกิจกรรมทำร่วมกัน และมีรายได้ด้วย เพราะหากอยู่บ้านคนเดียวก็เหงา มารวมกลุ่มกันดีกว่า การผลิตเครื่องสีข้าว ได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษเคยทำกัน มาประยุกต์ทำใหม่ใช้เอง ข้าวที่ได้มา จะให้สมาชิกไว้กิน และขาย ซึ่งทางร้านค้าก็ช่วยขายให้ ขายดี เพราะของดี มีไม่มาก

ต่อมาได้ทำ “กิจกรรมห้องอบสมุนไพร” ที่นอกเหนือจากผู้สูงอายุจะใช้บริการแล้ว ชาวบ้านทั้งในและนอกชุมชน ยังสามารถใช้บริการได้ ครั้งละ 10 บาท แต่ถ้าเป็นสมาชิกเสีย 100 บาทต่อเดือน ใช้

บริการก็ครั้งก็ได้ จะเปิดทุกวันตอนเย็น แต่ช่วงหลังๆ ไม่ได้เปิดทุกวันตามสภาพการณ์ มีคนทำยาหม้อสมุนไพร ไปหาวัตถุดิบจากในหมู่บ้านเป็นหลัก เช่น มะกรูด ขมิ้น ใบมะขาม ส้มป่อย ฯลฯ

กลุ่มผู้ใช้น้ำ เป็นกลุ่มที่พัฒนาชุมชนอำเภอเข้ามาสนับสนุนให้อาปุยมาขาย เงินที่ได้มาให้เอาไปบริหารจัดการกันในกลุ่ม มีประมาณ 60,000 บาท นำเงินนี้ไปให้สมาชิกกู้ และทางกลุ่มนำไปใช้คืนหน่วยงานตอนสิ้นปี ดอกเบี้ยจากการปล่อยกู้นี้ จะเอมาพัฒนาแหล่งน้ำ แต่ปัจจุบันชุมชนไม่ได้มีปัญหาแหล่งน้ำมากนัก เพราะมีอ่างเก็บน้ำ อยู่ทางตอนบนของหมู่บ้านเพียงแต่ต้องดูแลรักษาให้ใช้ราชการได้ดี ทางกลุ่มจะพบปัญหาว่า สมาชิกมักไปกู้เงินนอกระบบมาใช้คืนกลุ่มตอนสิ้นปี จึงพัฒนา มาทำกลุ่มออมทรัพย์ร่วมกัน ในปี 2537 สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำต้องเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ด้วย ปัจจุบันมีสมาชิก 89 คน ฝากเงินอย่างน้อย 20 บาทต่อเดือน มีเงินหมุนเวียนแสนกว่าบาท ให้สมาชิกกู้ อย่างเป็นระบบขึ้น ทางกลุ่มจะส่งเสริมทุกกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และนำกำไรมาเข้ากลุ่มบริหารจัดการต่อ กลุ่มนี้จึงเปรียบเป็นกลุ่มสร้างอาชีพและรายได้ที่ชาวบ้านเลือกทำกันเองตามความชอบ ความถนัด

กองทุนเงินล้าน เป็นกองทุนใหญ่ที่รัฐนำลงมาให้ชุมชน ซึ่งจากระบบการออมทรัพย์และการ กู้ยืมของชาวบ้าน ชุมชนจะบริหารจัดการไปสู่ “การจัดสวัสดิการชีวิต” ในอนาคต เช่น เงินชดเชยรายได้ ค่ารักษาพยาบาล ทูสงเคราะห์ต่างๆ ฯลฯ ให้กับชาวบ้าน ที่ผ่านมามีสวัสดิการชุมชนเกิดขึ้นมาก แต่เป็นประโยชน์ร่วมกันของชุมชน ทางชุมชนจะต้องขยายสวัสดิการให้ครอบคลุมชีวิตชาวบ้านโดยตรง เพื่อเป็นหลักประกันในชีวิต ที่ผ่านมามีกำไรจากกองทุนได้แบ่งเป็นเงินสงเคราะห์ช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ยากในชุมชน แต่ก็เงินที่ไม่มากนัก คนที่เดือดร้อนจริง จะมีญาติพี่น้องช่วยเหลือ อีกทางชุมชนจะ ประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือต่อไป

สำหรับสวัสดิการด้านสุขภาพ ชุมชนมีสาธารณสุขหมู่บ้าน และ อสม. เป็นหลักในการดูแลซึ่งกันและกัน ตรวจสุขภาพอยู่เสมอ และ อสม. ก็มีระบบสวัสดิการฌาปนกิจศพร่วมกัน หากมีสมาชิก เสียชีวิต อาสาสมัครจะถูกเก็บคนละ 100 บาทต่อ 1 ศพ ส่วนหากเป็นญาติสายตรงเสียชีวิต จะเก็บคนละ 50 บาท

ในอนาคตชาวบ้านตั้งใจว่า จะสร้างเม็ดเงินของตนเอง และคืนเงินให้กับรัฐ เพราะโครงการนี้มี ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการมาก ทั้งระบบเอกสารบัญชี และชาวบ้านไม่สามารถนำเงินไปทำอย่างอื่น ในรูปแบบต่างๆ <http://gotoknow.org/blog/chartchai/180679>

รักบ้านจ่ารุง

คำร้อง-ทำนอง ดร.สมเกียรติ ฉายไช้

มาถึงบ้านจ่ารุง มุ่งทำดี ด้วยจิตใจ ได้เรียนรู้ ภูมิคุ้มภัย กับคนไทย ไม่แตกแยกแข่งขัน
ต่างร่วมใจ ร่วมแรง ทุกหนแห่ง มาช่วยกันสร้างขวัญทั้งผู้ใหญ่กำนัน ประชาชน ทุกทุกคนทำดี

ใช้เศรษฐกิจพอเพียง มีชื่อเสียง ให้คนมาเยี่ยมเยือนทุกคนคอยย้ำเตือน แผ่นดินธรรม กองทัพ
มดเปรมปริยวิทย์ชุมชน สื่อเลิศล้ำ ให้ความจริงทุกนาที่เล่นกีฬา ดนตรี เป็นหน้าที่ ของเยาวชนจ่ารุง

การเกษตรพื้นบ้าน แม่ไพศาล ทั่วทุกบ้านเนินช้อลูกลงแรงไม่รีรอ ช่วยแม่พ่อ ให้ครอบครัวเพื่อ
ฟุ้งเก็บขยะขจัดถนน ให้ทุกคน สะอาดกว่าในกรุงอยู่บ้านเราใส่ผ้าถุง ชื่นอารมณ์ สายลมเย็นสบาย

ขอให้ทุกคนจากไป ด้วยหัวใจ ที่รักมันขวัญเย็นจะกลางวันกลางคืน คิดถึงกัน ทุกทุกวันเช้าสาย
อย่าลืมปูลืมหอย ปาชายเลน ที่เคยเอนพักกายไปอยู่ไหนไม่สบาย กลับจ่ารุง มุ่งมาอยู่บ้านเรา (ซ้ำ)

www.esandee.com/index.php?lay=boardshow...

ภาคผนวก ค
ภาพกิจกรรม

การประชุมตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจ

การศึกษาดูงานบ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ

การวิพากษ์แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ภาคผนวก ง

คณะผู้วิจัย

คณะผู้วิจัย

นางสาวชฎากาญจน์ เจริญรบ
นางสาวพรศิริ กองนวล

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

นักวิจัยท้องถิ่น

นางสาวแจ่มจันทร์ ทองภิรมย์
นายพนา รัตติมพรกุล

สำนักงานเกษตรอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
เทศบาลตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้ประสานงานวิจัย

นางสาวกรรณา สุขลาภ

เทศบาลตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

